

ری در زمان طبری

پروانه نیک طبع

شهر ری، پیش از اسلام مرکز دینی، و پایگاه مغان و زردشتیان بود و شهری مقدس به شمار می آمد و حکومت مستقل مذهبی شبیه حکومت پاپ در واتیکان از جانب موبدان موبد که «زرتوسرتمه» (Zarothoushtrotemea) یعنی همانند زرتشت، اعمال می شد.

تاریخ بنای ری به زمان اقوام آریایی می رسد و ری از تمام شهرهای ماد بزرگتر بود. در دوران اسلامی در بعضی از منابع، ری از توابع دیلم و طبرستان و گاه مضافات خراسان به حساب آمده است. بیشتر تاریخ نگاران و جغرافی دانان ری را از نواحی جبال یا عراق عجم دانسته اند.

در قرون اسلامی علوم و فنون در ری رونق فراوان داشت و تدریس فنون مختلف از طب و نجوم و حکمت... در آن رواج داشت. از حوادث بسیار مهم تاریخ ری در دوران طبری، مبارزه علویان طبرستان با طاهریان و پس از آن با سرداران ترک و

تصرف این شهر به دست اسماعیل سامانی است. حسن بن زید پس از استیلا بر رومیان و چالوس وری، جمعی از دعوات علوی را به عنوان دعوت به اطراف طبرستان و دیلم فرستاد و مردم گروه گروه به او پیوستند.

پس از قتل محمد بن زید در ۲۷۲ق و آمدن امیر اسماعیل سامانی به طبرستان، این ولایت مستقیماً به زیر نفوذ عمال سامانی درآمد و سادات علوی به دیلمان و گیلان پناه بردند. یوسف بن ابی ساج حکمران مستقل آذربایجان و ارمنستان که سالها قبل قسمتی از مالیاتهای وصول شده را به بغداد می فرستاد، در ۳۰۴ق به این بهانه که خلیفه ری را به عنوان تیول به او سپرده است، به آن شهر که محل پادگان سامانیان بود، حمله برد و توانست علاوه بر ری، قزوین و زنجان را نیز به تصرف درآورد. سرانجام سامانیان که از حمایت خلیفه برخوردار بودند، دوباره ری را جزو قلمرو خود ساختند و سیمجور به حکومت آنجا منصوب شد.

در ۳۱۵ق، ماکان به اصرار، حسن بن زید حسنی (معروف به داعی صغیر) را برگرداند و با کمک یکدیگر به ری لشکر کشیدند و آنجا را تصرف کردند.

حسن بن زید حسنی به دلیل نیکی و تقوا مورد دشمنی رجال و بزرگان واقع شد و توطئه ای از جانب ایشان بر ضد وی برپا شد که در آن ماجرا حسن کشته شد. پس از قتل او سرداری به نام اسفار دیلمی پسر شیرویه در ۳۱۷ق به ری لشکر کشید و دعوی استقلال کرد. اسفار به دست مراویج کشته شد و گرگان، طبرستان، قزوین، ری، قم، کاشان و لرستان به تصرف مردآویج

درآمد. پس از کشته شدن او، آل بویه درری مستقر شدند و ری در حدود صد سال جزو قلمرو رکن الدین دیلمی بود.